

Адам Міцкевич (1798–1855) «Світязь»

1. Повідомлення про озеро Світязь. Світязь - найглибше озеро України, а також найбільше за об'ємом прісноводне озеро в країні. Належить до групи Шацьких озер, розташованих на території Шацького національного природного парку на Волині.

Площа озера 26 км², найбільша глибина більше 59,0 м, хоча середня глибина становить 6,3 м, а прибережна смуга мілководна. Прозорість води до 8 м. Верхні шари води влітку прогріваються до 20 °С і більше, на глибині температура води постійна і становить 9 °С.

В озері зустрічаються рідкісні форми дольодовикової фауни. Рослинність озера рідкісна, окремі занесені до Червоної книги: лобелія Дортмана, наяда (у давньогрецькій міфології так називали німф, що жили у воді), прибережниці одноквіткові, полушник озерний. Навколо озера росте ліс, який обіймає його ніби смарагдовим кільцем.

Озеро оголошено заказником разом із лісовими масивами площею 847 гектарів. Тут росте дуб, ялиця, граб, осика, сосна, вільха береза, а серед лісового різнотрав'я – рідкісні орхідеї. Також тут можна побачити ягоди: чорницю, брусницю, суницю.

Створилося озеро внаслідок провалу шарів земної кори в підземні пустоти. Версія геологів про походження унікального озера співпадає з народною легендою.

Протягом довгого історичного періоду озеро належало різним державам. Можливо, саме тому про нього існує багато легенд. Одну з них використав Адам Міцкевич для написання балади «Світязь». Його захоплювали вчинки героїв минулого, їх патріотизм.

2. Балада «Світязь» побудована на матеріалі слов'янської історії, легендаризованої, поетизованої митцем у дусі романтизму. У даній баладі, як і в інших ранніх творах, багато місця відведено місцевому колориту. Місцевий колорит – це сукупність достовірних деталей, які передають географічні й національні особливості місця подій, атмосферу й обстановку новогрудських країв. Невипадково тут згадуються реальні географічні місця: озеро Світязь – одне з найпрекрасніших місць України; Новогрудок- містечко, яке нині входить до складу Білорусії (Міцкевич народився неподалік від нього); Плужини – маєток, де проживав Михайло Верещак, брат коханої поета. Про місцевий ландшафт свідчать назви місцевих сіл: Царини, Заосє, Рута, Щорси, руїни замків, бори, дороги, вибалки. Прикмети Новогрудського регіону, томоміміка, а також одяг, звичаї, діалект надають емоційній атмосфері твору відчуття достовірності, передають екзотичність волинсько-української природи. Це дозволяє письменникові наблизити легендарне минуле до дійсності, показати, що життя слов'ян має глибоке коріння в історії, для того, щоб жити далі, треба знати про те, що було, бути гідним пам'яті своїх предків.

3. Легенда про озеро Світязь. Вороги напали на прекрасне місто Світязь. Нікому було його обороняти, бо князь зі своєю дружиною пішов допомогти в нерівній боротьбі другові-сусідньому князю. Залишилися в місті лише діди, жінки з дітьми та юна княгиня. Не хотіли волелюбні жителі міста загинути від руки загарбника, жити в неволі, зазнати глуму та знущань. Тому вирішили прийняти смерть. Озеро поглинуло їх, даруючи безсмертя. На воді одразу з'явилися квіти неймовірної краси. Вороги зривали їх, але одразу падали мертві. І досі на водах Світязя милується Божим світлом чудове латаття, нагадуючи нащадкам про подвиг простих жінок, про їх безмежну гордість, про любов до батьківщини.

У цій баладі А. Міцкевич показав трагедію польського народу, який героїчно боровся за свою незалежність, але у нерівній боротьбі втратив її.

4. Аналіз балади

Тема: показ боротьби польського народу за незалежність; загибель жителів Світязя

Ідея: уславлення патріотизму простих людей. (*Воля, незалежність народу, служіння батьківщині, протест проти гноблення*). Сила народу - у його єдності, вірі, патріотах

Розмір чотиристопний дактиль

Римування: перехресне.

Елементи сюжету

Експозиція: опис озера Світязь.

Зав'язка: бажання дізнатися про таємницю озера.

Розвиток дії: поява князівни, розповідь про Туганову державу, напад ворогів.

Кульмінація: небажання потрапити в неволю та добровільна смерть.

Розв'язка: біле латаття як згадка про подвиг народу.

Образи балади. Жителі міста – люди сміливі, горді. Вони обрали волю і смерть, але не скорилися ворогові.

Білі квітки, на які перетворилися жінки та дівчата Світязя, символізують: **духовну красу та незламність народу**